

การบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา*

MISSION MANAGEMENT IN ACCORDANCE WITH THE BUDDHIST AFFAIRS REFORM PLAN

พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง)¹, พระสมุห์วีระ สุนทรโร (โสธร)² และ วาริญา ม่วงเกลี้ยง³

Phramahawiset Kantadhomma (Mangkhang)¹, Phrasamuweera SontaroZ (Soton)²

and Wareeya Muangkliang³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: mahawiset08@gmail.com

วันที่รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 10 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 11 กุมภาพันธ์ 2568

Received 8 February 2025; Revised 10 February 2025; Accepted 11 February 2025

บทคัดย่อ

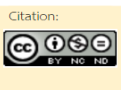
บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พบว่า การบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งแต่เดิมมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามรูปแบบทั่วไปคือ การเผยแผ่ในเรื่องของพระพุทธศาสนาโดยมีลักษณะทั่วไป โดยผู้เผยแผ่นั้นใช้ความรู้ของตนเอง แต่เมื่อมีการบริหารจัดการโดยใช้แผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเข้ามาควบคุม ทำให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย “การมีแผนสร้างความมั่นคง โดยเน้นจุดประสงค์ภายในองค์กร พัฒนาแหล่งการสอนทางพุทธศาสนา และเพื่อสืบทอดศาสนทายาทที่มีคุณธรรม” ซึ่งทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีความกว้างไกลมากขึ้น โดยทำให้ประชาชนนั้นมีความศรัทธาต่อผู้เผยแผ่ และพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น

* พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง), พระสมุห์วีระ สุนทรโร (โสธร) และ วาริญา ม่วงเกลี้ยง. (2568) การบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(1), 120-136.

Phramahawiset Kantadhomma (Mangkhang), Phrasamuweera SontaroZ (Soton) and Wareeya Muangkliang. (2025). Mission Management In Accordance With The Buddhist Affairs Reform Plan. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(1), 120-136.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, การเผยแผ่, การปฏิรูป, พระพุทธศาสนา

Abstracts

This academic article is a study on mission management according to the Buddhist Affairs Reform Plan. It was found that the management of Buddhist missions, which was originally spread in a general way, is the propagation of Buddhism in a general manner by the missionaries using their own knowledge. This consists of "having a plan to build stability with an emphasis on internal objectives, developing Buddhist teaching resources, and to inherit virtuous heirs." This will increase the people's faith in the missionaries and Buddhism

Keywords: Management, Mission, Reform, Buddhism

บทนำ

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบที่ไม่มีขอบเขต หรือกรอบ ซึ่งในลักษณะนี้ อาจมีความกว้างขวาง โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเผยแผ่เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ หรือง่ายขึ้น โดยในการเผยแผ่นี้ จะไม่มีรูปแบบหรือข้อกำหนดในการเผยแผ่ เพื่อให้บุคคลหรือประชาชน ที่เกิดความสนใจ ในพระพุทธศาสนา นั้น สามารถเข้าถึงได้ด้วยการศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับพระพุทธศาสนา โดยในสื่อต่าง ๆ ล้วนมีความกว้างขวาง กว่าในอดีต ซึ่งในปัจจุบันนี้ “พระ หรือ คฤหัสถ์” ก็สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ แต่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นี้ จะมีกรอบ หรือกระบวนการที่เหมาะสมหรือไม่ ล้วนขึ้นอยู่กับผู้เผยแผ่นั้น ๆ ตามความรู้ความเข้าใจของผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกัน โดย บทความนี้ ผู้เขียน ได้ นำแผนในการปฏิรูปกิจการพุทธศาสนา เข้ามาบริหารจัดการ เพื่อให้เหมาะสมต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้อยู่ในกรอบของการเผยแผ่ ในด้านต่างๆ ที่ เป็นไปตามแผน และสามารถ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเผยแผ่นี้ให้ดียิ่งขึ้น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีต

สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตซึ่งในช่วงในยุคพุทธกาล ในสมัยที่พระพุทธศาสนากำลังรุ่งเรืองนั้นมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระพุทธเจ้าเป็นผู้เริ่มต้นในการประกาศพระพุทธศาสนาไปในแคว้นต่าง ๆ และมีพุทธสาวกเป็นกำลังที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ได้มีการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้สามารถกระจายไปในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ โดยการใช้การแสดงธรรม หรือในการออกโปรดเวไนยสัตว์ของพระพุทธเจ้าที่ทรงได้ตรวจดูสัตว์โลก ซึ่งในระยะแรกเริ่มหลังจากที่พระพุทธเจ้านั้นได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์แล้วนั้น ก็ได้ทรงเสด็จไปโปรดเหล่าปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ได้ทรงแสดงปฐมเทศนา คือ “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” ซึ่งเป็นหลักคำสอนแรกหลังจากที่พระองค์ทรงตรัสรู้ โดยผู้ที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์คือ “พระโกณฑัญญะ” และกลุ่มปัญจวัคคีย์ก็ได้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า และได้ออกประกาศพระศาสนาไปในพื้นที่ต่าง ๆ หรือในแคว้นต่าง ๆ ตามบริบทของพื้นที่รวมทั้งมีพระสาวกมากมายหลายท่านที่เข้ามาในพระพุทธศาสนา(ฤชอร บล็อก, 2556) แต่ในการเข้ามาในพระพุทธศาสนาของพุทธสาวกส่วนใหญ่ล้วนได้รับการอุปสมบทเข้ามาในพระพุทธศาสนาโดยพระพุทธเจ้าเป็นผู้บวชให้และได้ฟังพระธรรมเทศนาต่าง ๆ ตามโอกาสที่พระพุทธเจ้านั้นได้ตรัสสั่งสอนหรือหลักธรรมคำสอน ตามความเข้าใจในหลักธรรมของแต่ละองค์ในสมัยพุทธกาล () ส่วนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้น มีมาตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นอาณาจักร ซึ่งเกิดขึ้นในพุทธศักราช 236 ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งพระสมณทูตทั้ง 2 รูป คือ พระโสณเถระ และพระอุตตรเถระเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยในขณะนั้น โดยหลักจากที่พระพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทยแล้วก็มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่นั้น และมีการนับถือเพิ่มมากขึ้น แต่ต่อมาพุทธศักราช 1800 สมัยอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งได้มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาโดยมีนิกายเถรวาทเป็นหลัก ไปจนถึงสมัยอาณาจักรอยุธยาพระพุทธศาสนานั้นก็ได้รับการอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่มีความเจริญรุ่งเรืองตามยุคสมัย(คนพศ ภูวบริรักษ์, 2564) ก็ล้วนแล้วแต่การปกครองของพระมหากษัตริย์ในรัชสมัยต่าง ๆ ที่มีการปกครองตามรูปแบบจารีตประเพณีของโบราณตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแล้วแต่บริบทของสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ เพราะว่าการที่พระพุทธศาสนานั้นจะคงอยู่ได้ล้วนขึ้นอยู่กับประชาชนที่มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา หรือคำสอนที่สร้างให้ประชาชนในยุคนั้นเป็นคนดีมีศีลธรรมต่อสังคมรวมทั้งเป็นศาสนาที่มีหลักการ และมีหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย หลักฐานทางวัตถุ

หลักฐานทางวัฒนธรรม หลักธรรมคำสอนที่มีความสอดคล้องในเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้นุชนุชเกิด ความหลุดพ้น รวมทั้งเป็นศาสนาที่สร้างสันติภาพให้สังคมโลกเกิดความสามัคคีกัน ไม่ทำร้ายซึ่ง การและกัน ตามหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนาให้คง อยู่กับมนุษย์ต่อไป(ถาปนกรณ์ กำเนิดศิริ, 2564) ตามยุคสมัยที่พระพุทธศาสนายังคงอยู่

ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตรวมทั้งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย จึงเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีการสืบต่อกันมาระหว่างพระพุทธเจ้า พระสงฆ์สาวก ของพระพุทธเจ้าโดยได้รับการอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ตั้งแต่ในสมัยพุทธกาลส่งต่อไปในทุก ยุคสมัยซึ่งมีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนงานพระพุทธศาสนา และมีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการ เชื่อมโยงหลักคำสอนต่าง ๆ โดยเน้นการส่งต่อเป็นสิ่งที่สำคัญ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยี เพิ่มมากขึ้น โดยทุกคนนั้นสามารถเข้าถึงสื่อธรรมะ หรือหลักพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ง่ายขึ้น เพราะทุกคนมีเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยไม่ จำเป็นต้องเดินทางไกลหรือไปถึงดินแดนพุทธภูมิ เพราะแหล่งธรรมะของพระพุทธเจ้าสามารถ เข้าถึงหรือสามารถค้นคว้าได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแตกต่างจากสมัยพุทธกาลที่พระสงฆ์สาวกต้อง เดินทางไกลไปหลายโยชน์เพื่อไปประกาศพระศาสนาหรือพระธรรมคำสอน แต่ในสมัยปัจจุบัน นี้สามารถเผยแผ่ทางออนไลน์ (Online) ได้ง่ายขึ้น โดยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน นี้มีการเผยแผ่ทั้งเชิงรุก และเชิงรับ คือ การออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการเทศนาสอน ประชาชนในพื้นที่ และการออกไปเทศนาโปรดญาติโยมนอกพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ ในหลักการพระพุทธศาสนา และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้ถึงประชาชน เข้าถึงหลัก พระรัตนตรัยได้อย่างถูกต้อง ถ่องแท้ แล้วสามารถนำหลักธรรมนั้นไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม (พระครูสังฆรักษ์สาร บัญเอก, 2558) ซึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาส่วนใหญ่นั้นล้วนจะมี กระบวนการทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ คือ กระบวนการด้านศาสนธรรม ด้านศาสน บุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และสุดท้ายเป็นศาสนพิธี เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาก็นั้นจะมีสิ่งเหล่านี้เข้ามาเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องเสมอ(พระศรีพัชรโรดม (ลักษณะ กิตติญาโณ) และชยุต ภวานันท์กุล, 2560) ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความสนใจ ในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น โดยต้องเริ่มจากการสร้างความสนใจในประวัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

พระพุทธศาสนา แล้วมีการเชื่อมโยงให้เกิดความตระหนักรู้ถึงการเกิดของพระพุทธศาสนา นำไปสู่หลักธรรมที่มีความน่าสนใจ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติตามคำสอน หรือหลักธรรมที่ได้รับการปฏิบัติ ให้เป็นไปโดยมีหลักการทางพระพุทธศาสนา (พระมหาจักรพล สิริโร, 2563) เพราะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นการวางรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพของประชากรในสังคม รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม เพราะในการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงเปรียบเสมือนเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ให้อยู่ในสังคมได้อย่างดี ซึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นผู้เผยแผ่จึงมีแนวคิด มีรูปแบบการเผยแผ่ที่มีความแตกต่างกันออกไปตาม ความรู้ความสามารถที่จะนำมาเผยแผ่ โดยในปัจจุบันนี้มีหลากหลายท่าน หลากหลายกลุ่ม ซึ่งผู้เขียนสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. กลุ่มพระสงฆ์ ประกอบด้วย(สำนักข้าวเดอะบูต, 2561) ดังนี้
 - 1.1. พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ)
 - 1.2. พระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ)
 - 1.3. พระราชธรรมวาที (เจ้าคุณชัยวัฒน์ วัดประยูรวงศาวาสรวมหาวิหาร)
 - 1.4. พระเมธีวชิโรดม (ว.วชิรเมธี)
 - 1.5. พระสุธีวชิรปฏิภาณ (พระมหาวิมล แห่งธรรมอารมณ์ดี)
 - 1.6. พระปัญญานันทมุนี (สง่า สุภโร)
 - 1.6. พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทโร
 - 1.7. พระครูวินัยธรกิตติศักดิ์ โคตมสิสุโส
2. กลุ่มคฤหัสถ์ ประกอบด้วย ดังนี้
 - 2.1. นางสุจินต์ บริหารวนเขต
 - 2.2. นายमितชูโอะ ชิบาฮาชิ
 - 2.3. นายอุดร สอนกัมมัญฐาน
 - 2.4. ดร.วรภัทร ภูเจริญ
 - 2.5. นายประสาน พุทธกุลสมศิริ

โดยในการสอนธรรมะ หรือการเผยแผ่ธรรมะของแต่ละรูปหรือคนนั้น มักจะมีการเผยแผ่ที่แตกต่างกันออกไปตามความรู้ความสามารถที่ได้รับการปลูกฝังมา เพราะว่าทั้งพระและคฤหัสถ์ล้วนมีมุมมองของแต่ละท่าน ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกัน โดยการเผยแผ่หรือการสอนธรรมของ แต่ละท่านบางครั้งก็อาจทำให้ผิดแปลกไปบ้าง แต่เป้าหมายที่แท้จริงคือ การเข้าใจ

ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยถึงแก่นแท้ของการปฏิบัติธรรมเพื่อนำไปสู่ความเจริญในสมาธิ และปัญญาอย่างแท้จริง

ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันจึงเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีการเปิดกว้างเพิ่มมากขึ้น ความแนวคิด หรือแนวปฏิบัติของบุคคลที่มีความสนใจในหลักการ หรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจให้ผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ หรือประชาชนนั้นได้รับฟังคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยความเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักของความเป็นจริง ถึงแม้ว่าจะมีกระบวนการหรือแนวคิดที่มีความแตกต่างกันอย่างไรรันั้น แต่เป้าหมายคือ การพันทุกข์ หรือการดับทุกข์ในทางพระพุทธศาสนาที่มีการเผยแผ่กันอย่างเหมาะสม ถูกต้อง ไม่บิดเบือนคำสอนที่มีการส่งต่อกัน ซึ่งทำให้เกิดความไม่เข้าใจในหลักคำสอนเพิ่มมากขึ้น และเป็นการเพิ่มมิฉาภิภูติ ต่อหลักคำสอนด้วยนั้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องมีการจัดการให้ถูกต้อง หรือมีกรอบของการเผยแผ่ที่ดีขึ้นตามหลักคำสอนที่มีในพระไตรปิฎกเท่านั้น

การบริหารจัดการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สำหรับในการบริหารจัดการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นสิ่งสำคัญต้องเริ่มที่ผู้เผยแผ่ก่อนเป็นอันดับแรก เพราะว่าการเผยแผ่ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีมีแนวทางสำหรับการบูรณาการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการใช้หลักทฤษฎีทางการบริหารเข้ามาบูรณาการร่วมด้วย เช่น หลักการบริหาร POCCC กับหลัก 4 ส. เพื่อให้เกิดการเผยแผ่ที่มีคุณภาพ (พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร), 2563) ซึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ โดยเฉพาะหลักการหรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาด้วย เช่น หลักการเผยแผ่ในสมัยพุทธกาลเป็นอย่างไร หลักธรรมคำสอนมีอะไรบ้าง โดยเฉพาะในพระไตรปิฎกซึ่งเป็นแหล่งรวมความรู้ที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือเป็นสิ่งที่จุดประกายให้เกิดผู้ต้องการเผยแผ่ธรรมต่อ โดยมีหลักการในการบริหารการเผยแผ่คือ (รุ่งนิภา เหลียง และชันทอง วิชาเดช, 2564)เผยแผ่โดยมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมในการเผยแผ่ และรักษาหลักการให้มั่นคง รวมถึงธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาสืบไป โดยเฉพาะการใช้หลักทฤษฎี SWOT ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็อาจให้เข้าใจในหลักการความเป็นจริงของจุดเด่น จุดด้อย โอกาส หรือ

อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเผยแผ่ว่าเจอกับปัญหาอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไรบ้าง ตามความรู้ความสามารถของผู้เผยแผ่เองนั้น จำเป็นต้องมีหลักการบริหารที่ชัดเจน

ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยมีหลักของการบริหารเข้ามามีบูรณาการร่วมด้วยนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจในหลักการของการเผยแผ่เพิ่มขึ้น โดยผู้เผยแผ่ในลักษณะใดหรือมีขอบเขตในการใช้ความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดความกระชับเพื่อเป็นการไม่สร้างความสับสนต่อผู้ที่เข้ารับการเผยแผ่ มีจุดสำคัญของการเผยแผ่ที่แน่ชัด (พระณพวร โทวาท, 2560) โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด ค่านิยม เป้าหมาย รวมทั้งการปฏิบัติงาน ในการสร้างความเข้าใจให้บุคคลหรือประชาชนทุกชนชั้นให้เกิดการยอมรับและมีส่วนร่วม โดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุนด้านข้อมูลเพื่อช่วยให้เกิดการตรวจสอบ ประเมินผล ในการเผยแผ่อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารเพื่อพัฒนาให้เกิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความทันสมัยมากขึ้น รวมทั้งมีความยั่งยืนต่อการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาสืบต่อไปในอนาคตอย่างยั่งยืน

ดังนั้น การบริหารจัดการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เผยแผ่เพื่อให้เกิดรูปแบบการบริหารในการเผยแผ่ข้อมูลอย่างตรงประเด็น มีความกระชับ มีสัดส่วนในการส่งต่อข้อมูลในการเผยแผ่ของผู้เผยแผ่และมีหลักการบริหารจัดการที่ดี มีการวิเคราะห์รูปแบบในการเผยแผ่ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาว่าสิ่งนี้ควรเผยแผ่ต่อประชาชนหรือไม่ มีการบริหารเรื่องกรอบแนวคิด เวลา ไม่เผยแผ่ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เหมาะสมของการเป็นผู้เผยแผ่อันทำให้เกิดการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรพระพุทธศาสนาได้ และจำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน และมีความยั่งยืนต่อไป

แผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

สำหรับแผนในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นถือเป็นแผนที่มีความสำคัญในการกำหนดกรอบการบริหารจัดการพระพุทธศาสนาให้อยู่ในกรอบของการบริหารองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีแนวทางในการบริหารจัดการให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันขององค์กรพระพุทธศาสนา หรือ องค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ “มหาเถรสมาคม” ที่มีจุดมุ่งหมายคือ “พุทธศาสน์มั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน” เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายในการนำไปสู่ปลายทางที่คณะสงฆ์มีความต้องการให้ถึงที่สุด(พระราชวร

เมธี และคณะ, 2560) ซึ่งเป็นแผนกำหนดการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้เกิดความมีระเบียบของคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรพระพุทธศาสนาโดยมีพระสงฆ์เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการดังกล่าวนี้ขึ้น เพราะว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการจำเป็นต้องมีการควบคุมดูแลในพื้นที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมายในหน้าที่เจ้าพนักงานของรัฐในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความจำเป็นต้องเข้าใจในกรอบหรือแผนนี้มากขึ้น โดยเฉพาะงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน แต่ด้านที่มีความสำคัญที่สุด คือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นเป็นแนวทางที่จะทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่ตลอดไปในทุกยุคทุกสมัยตามกาลเวลา ซึ่งในการกำหนดแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นมีการกำหนดแผนไว้ 7 ด้าน แต่เรียกว่า “6 ด้าน + 1” ตามด้านที่มีการแบ่งงานรับผิดชอบ โดยได้แก่ 1. ด้านการปกครอง 2. ด้านศาสนศึกษา 3. ด้านเผยแผ่ 4. ด้านสาธารณูปการ 5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ 7. ด้านการพัฒนาพุทธมณฑลสู่ศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก (พระเทพเวที (พล อากาศโร), 2564) และในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานทางคณะสงฆ์เฉพาะ ซึ่งการจะขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้เกิดความเจริญได้นั้นสิ่งสำคัญพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาต้องร่วมกันขับเคลื่อนให้เป็นไปอย่างมั่นคงสำหรับการปฏิรูปที่ดี โดยสิ่งที่สำคัญคือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านที่ 3 ของแผนปฏิรูปนั้น ควรมีลักษณะอย่างไรเพื่อให้อยู่ในกรอบของการจะรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาอย่างมีความยั่งยืนตามเจตนารมณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้เป็นผู้ที่สร้างพระพุทธศาสนาขึ้นเพื่อให้ชาวโลกนั้นได้ตระหนักถึงการใช้ชีวิต และเกิดความพ้นทุกข์ของการดำรงอยู่ (ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม, 2565) โดยเป็นเป้าหมายของการเติบโตของพระพุทธศาสนาสู่ความยั่งยืน ซึ่งในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการสื่อพุทธธรรมสู่สังคมให้เกิดสันติสุข สำหรับการปฏิรูปนี้ล้วนมีส่วนช่วยให้มีแผนพัฒนาในการสร้างคณะสงฆ์ให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไปในสังคมพระพุทธศาสนา โดยในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นการขับเคลื่อนและสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งได้แก่ 1. การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา 2. การยกระดับการบริหารจัดการภายใน 3. การพัฒนาสู่องค์กรการเรียนรู้เชิงพุทธ และสุดท้าย 4. การมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา(พระครูวิสุทธิสาวิวัฒน์ (เมธาวิวัฒน์ จิตฺติโก) และคณะ, 2563) โดยแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์ในอยู่ใน

กรอบรวมทั้งแผนงานที่จะมีการปฏิบัติงานในปัจจุบันไปจนถึงอนาคตเพื่อให้พระพุทธศาสนามีหลักการ มีเป้าหมายของเหล่าชาวพุทธที่ช่วยกันขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาดังกล่าวได้อย่างดียิ่งขึ้น

ดังนั้น แผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเป็นแผนการพัฒนากิจการคณะสงฆ์เพื่อให้ปฏิบัติงานในกรอบของการเป็นพระสังฆาธิการในการบริหารจัดการในพระพุทธศาสนาของวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนา โดยแผนนี้เป็นเป้าหมาย และยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากิจการของคณะสงฆ์เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนา โดยมีการแบ่งเป็น 6 ด้าน บวก 1 เป็นรูปแบบที่หน่วยงานสูงสุดขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ได้มีการจัดทำ และประชุมเพื่อเป็นการแบ่งงาน หรือขอบเขตหน้าที่ต่างในแต่ละด้านเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยในหน่วยงานคณะสงฆ์ และนำไปสู่เป้าหมายอย่างยั่งยืนต่อไป

การบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ในการบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นเป็นการนำหลักการในการบริหารจัดการของการเผยแผ่พระพุทธศาสนามาวิเคราะห์ตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาซึ่งในแผนนั้นมีการกำหนดกรอบหน้าที่ในด้านดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนได้นำมาเขียนวิเคราะห์ให้เข้าใจในหลักการบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปดังนี้

โดยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสิ่งสำคัญที่สุดคือการบริหารจัดการความรู้ในการศึกษาหาข้อมูลเพื่อนำมาเผยแผ่ในด้านที่ผู้เผยแผ่ถนัด มีการใช้เทคนิคหรือวิธีการแสดงธรรมเพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าใจในหลักการที่ผู้เผยแผ่นั้นได้สื่อสารออกไปอย่างเข้าใจง่าย มีความกระชับ ในการสื่อสารออกไปอย่างเหมาะสม ซึ่งในแผนการปฏิรูปพระพุทธศาสนานี้มีการกำหนดกรอบและแนวทางในด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนา มีการยกระดับในการบริหารจัดการภายใน มีการพัฒนาองค์กรในการเรียนรู้เชิงพุทธ และมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาต่อไป (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560) ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีในการปฏิรูปกิจการที่ต้นต้นต้องมีหลักการและเหตุผลสำหรับการนำความรู้ที่จะมาเผยแผ่นั้นมาวิเคราะห์ พิจารณาเพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ มีกรอบของการปฏิบัติโดยเป็นยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อให้พุทธศาสนิกชนผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนานั้นได้เห็นความสำคัญขององค์กรพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งประเพณีที่ดีงามอันเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยสำหรับการบริหารจัดการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้น ต้องมีหลักการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสม คือใช้หลัก PDCA มาบูรณาการกับแผนการปฏิรูปเพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดังนี้

1. การวางแผน (P-Plan) = การสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนา สำหรับการสร้างความมั่นคงในทางพระพุทธศาสนา เป็นการวางกลยุทธ์เพื่อการเผยแผ่ มีการวางแผนเกี่ยวกับหลักฐาน หรือข้อมูลของความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อใช้เป็นข้อมูลเมื่อมีผู้ที่ต้องการทราบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องของพระพุทธศาสนาว่ามีข้อมูลความเป็นมาอย่างไรบ้าง ซึ่งในส่วนประเด็นดังกล่าวนี้จำเป็นต้องมีการวางแผน มีการทำการบ้านที่ดี มีแนวทางที่มีความชัดเจน เป็นการรักษา หรือเป็นการป้องกันในการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาเพื่อไม่ให้เกิดผู้ที่ไม่หวังดีเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในพระพุทธศาสนาโดยไม่จำเป็น ซึ่งการวางแผนที่ดีในการเผยแผ่คือ การสื่อสารให้พุทธศาสนิกชนได้รู้และเข้าใจ หลักคำสอนที่มีในพระพุทธศาสนาโดยไม่มีการปิดบังข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำคัญเพื่อเป็นการสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา มีการสื่อสารที่ดีเพื่อให้พุทธศาสนิกชนนั้นได้ตระหนักรู้ถึงภัยอันจะเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาว่ามีอะไรบ้าง โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาควรมีการรักษากฎระเบียบ หรือรักษาพระธรรมวินัยให้เกิดขึ้นในตนเพื่อเป็นการช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา สำหรับกระบวนการในการรักษาความมั่นคงในพระพุทธศาสนานั้นควรเป็นการรักษาในเชิงสื่อสารให้เหล่าชาวพุทธได้มีความเข้าใจ มีการเผยแผ่ตามแผนงานที่องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นได้วางไว้ เพื่อช่วยให้เกิดความมั่นคงในพระพุทธศาสนา โดยเรียกว่า “เผยแผ่ให้มั่นคง จรรโลงพระพุทธศาสนา สร้างปัญญาสู่สังคม” ซึ่งเป็นสิ่งที่เหล่าพุทธศาสนิกชนนั้นควรมีต่อกัน ไม่จำเป็นว่าการเผยแผ่จะต้องเป็นหน้าที่พระสงฆ์ในส่วนเดียว แต่พุทธศาสนิกชนนั้นควรมีการช่วยกันจรรโลงพระพุทธศาสนาให้อย่างมั่นคง มีความสถาพร เพื่อเป็นการรักษาให้เกิดขึ้นต่อการสืบสานปณิธานของเหล่าชาวพุทธ (ประสิทธิ์ กุลบุญญา และคณะ, 2561) คือ หน้าที่ในการปฏิบัติด้วยตนเองในเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การเป็นตัวอย่างและเอื้อประโยชน์แก่สาธารณชน โดยพุทธบริษัทจำเป็นต้องช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคง มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงได้กำหนดแนวทางไว้ให้ ตามหลักคำสอนนั้น ๆ ไม่มีการปิดเบือน แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเหล่าชาวพุทธนั้นต้องช่วยกัน ไม่จำเป็นต้องแบ่งแยกว่าใครสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ หรือไม่ได้ แต่ประชาชนผู้เป็น

พุทธศาสนิกชนนั้นสามารถร่วมกันปกป้องดูแลรักษาพระพุทธศาสนาได้ทุกคน และสำหรับการบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปนี้ควรมีการเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจในหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และมีความตรงประเด็นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หมั่นหาความรู้ รวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมในหลักการเผยแผ่ เพื่อเป็นการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนาที่ถาวร

2. การปฏิบัติตามแผน = การยกระดับการบริหารจัดการภายใน สำหรับการบริหารจัดการการบริหารจัดการภายใน เป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เผยแผ่ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากขึ้น โดยจำเป็นต้องมีการปฏิบัติตามแผนการปฏิรูปเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับหน่วยงานหรือองค์กรพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเพิ่มความสามารถของบุคลากรในหน่วยงานทางพระพุทธศาสนาโดยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสิ่งสำคัญ คือ การที่ศาสนบุคคล ได้แก่ พระนักเผยแผ่ พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต และพระวิปัสสนาจารย์ (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560) มีโอกาสได้เข้ากับการฝึกอบรม หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านที่ตนเกิดความสนใจเพื่อเป็นการปลูกฝังความรู้ให้กับศาสนบุคคลเหล่านี้เพื่อที่จะได้นำไปใช้สื่อสารต่อ ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาตามแผนการในการพัฒนาศักยภาพหรือการพัฒนาศาสนบุคคลของในองค์กรพระพุทธศาสนาจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางหรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องรวมทั้งการมีเครือข่ายสำหรับการอบรมหรือการพัฒนาศักยภาพโดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้ในด้านหลักคำสอนในพระไตรปิฎกอย่างจริงจังจำเป็นที่จะต้องให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมศาสนบุคคลเหล่านี้ให้สามารถนำความรู้ไปเผยแผ่ในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและมีความเหมาะสม ไม่เกิดการนำไปบิดเบือนสำหรับหลักการพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยผู้เผยแผ่จำเป็นจะต้องให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาศักยภาพนี้ต่อไป

3. การตรวจสอบ = การพัฒนาสู่องค์กรการเรียนรู้เชิงพุทธ ในการพัฒนาสู่องค์กรการเรียนรู้เชิงพุทธเป็นการพัฒนาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการอบรมหรือเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เผยแผ่โดยใช้การตรวจสอบเข้ามาร่วมในการจัดการโดยมีการพัฒนาศักยภาพหรือการตรวจสอบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขององค์กรในทางพระพุทธศาสนาสำหรับเป็นแหล่งในการเรียนรู้เชิงพุทธซึ่งในเชิงพุทธดังกล่าวนี้ควรเป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในการที่จะนำไปเผยแผ่หรือนำไปสื่อสารต่อพุทธศาสนิกชนหรือประชาชนผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในการพัฒนาสู่องค์กร

การเรียนรู้ของผู้ที่มีการพัฒนามากที่สุดคือพระสงฆ์ผู้เป็นพระสังฆาธิการและพระนักเผยแผ่ พระวิปัสสนาจารย์พระอุปัชฌาย์พระสอนศีลธรรมหรือพระธรรมทูตผู้ที่จะนำความรู้เหล่านั้นไปเผยแผ่ต่อพุทธศาสนิกชนของตนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านความคิดด้านการใช้ชีวิตด้านการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ในการเผยแผ่แหล่งเรียนรู้เชิงพุทธซึ่งเป็นพื้นฐานของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการสร้างความรู้ ความคิดให้กับผู้ที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการเข้าถึงแก่นแท้ทางหลักคำสอนอย่างชัดเจน(พระครูสังฆรักษ์ วุฒิพงษ์ วุฑฒิวิโส และคณะ, 2561) ตามแนวทางแห่งการพัฒนางานโครงการเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อสร้างเป็นแหล่งสำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้าของผู้ที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนา โดยใช้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยมีแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม และเพื่อเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานในรูปแบบการเผยแผ่แนวคิดที่กับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งปรับปรุงสถานที่หรือจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใช้เผยแผ่(สุจิตตรา สวาทยานนท์, 2566) ซึ่งในกระบวนการนี้เป็นแนวทางสำหรับนำไปวิเคราะห์เพื่อเป็นการสร้างแหล่งเรียนรู้ หรือแหล่งศึกษาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเป็นไปตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอันเป็นแหล่งหรือศูนย์รวมใจของชาวพุทธนั่นเอง

4. การปรับปรุง = การมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา สำหรับการมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา นี้ โดยเป็นการหาแหล่งทรัพยากรเพื่อสนับสนุนในกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อใช้ในกิจกรรมการเผยแผ่(พระราชวรเมธี และคณะ, 2560) โดยภาครัฐอาจจะมีส่วนช่วยสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว แต่โดยส่วนใหญ่แล้วล้วนมาจากพุทธศาสนิกชนผู้เป็นเนื้อนาบุญในพระพุทธศาสนาสำหรับอุปถัมภ์กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีผู้ที่จะสนับสนุนในการเผยแผ่ เช่น การอุปถัมภ์ในเรื่องของปัจจัย 4 หรือการจัดกิจกรรม แต่การสนับสนุนทรัพยากรไม่จำเป็นต้องเป็นเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น โดยทรัพยากรนี้ล้วนเป็นทรัพยากรที่เป็น คน เวลา สถานที่ หรือสิ่งที่อยู่รอบตัว(จิ๊บส์ดีบี, 2566) แต่สิ่งสำคัญล้วนเป็นทรัพยากรที่เป็นคนโดย การมีบุคลากรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้วมีความสำคัญต่อวงการพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง โดยจำเป็นต้องมีการปลูกฝังความคิดในสิ่งที่มีการสืบทอดกันมา โดยรวมไปถึงการสนับสนุนการศึกษาเพื่อเป็นจุดของการสร้างผู้เผยแผ่ที่ดี มีคุณธรรม

โดยการบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาส่วนสำคัญที่สุดคือการพัฒนามูลฐานทางพระพุทธศาสนา หรือพระสงฆ์ผู้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

เพื่อเป็นการสร้างบุคลากรสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมดูแลกิจการพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสร้างนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความศรัทธามากยิ่งขึ้น เช่น การสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนา โดยเหล่าพุทธบริษัท 4 อันประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา หรือกลุ่มพุทธศาสนิกชนด้วยกันเองในการปกป้องดูแลเพื่อไม่ให้เกิดการสร้างความเสี่ยงต่อสังคมพระพุทธศาสนาเหล่าชาวพุทธจำเป็นต้องช่วยกันดูแลโดยต้องปกป้องเพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา คือ “มีแผนสร้างความมั่นคง” และการยกระดับการบริหารจัดการภายใน โดยเฉพาะการควบคุมดูแลพระสงฆ์ให้อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัย มีการฝึกอบรมความรู้ความสามารถพระสังฆาธิการผู้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต และสุดท้ายคือพระวิปัสสนาจารย์ โดยพระสงฆ์เหล่านี้ผู้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ มีการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพของประชาชนชาวพุทธ จำเป็นจะต้อง “เน้นจุดประสงค์ภายในองค์กร” ส่วนการพัฒนาสู่องค์กรการเรียนรู้เชิงพุทธนั้น สิ่งสำคัญที่สุด จำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเผยแผ่ในทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน เพราะในปัจจุบันนี้ถ้ามีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ การแสดงให้เห็นในสิ่งที่กำลังเผยแผ่ได้เข้าใจในหลักการ คำสอน ประวัติความเป็นมามีที่มาอย่างไร โดยเป็นต้นแบบที่สำคัญ เพื่อสร้างให้ประชาชนนั้นมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา คือ “พัฒนาแหล่งการสอนทางพุทธศาสน์” และในส่วนสำคัญในการบริหารจัดการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ขาดไม่ได้คือ การมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา โดยเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีทรัพยากรที่มีความพร้อมในการเผยแผ่ โดยเฉพาะทรัพยากรที่เป็นในด้านของมนุษย์ ก็ล้วนมีความสำคัญที่สุด เพราะต้องมีการออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะยังมีผู้เผยแผ่มาก การมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาก็ล้วนมีมากขึ้นตาม โดยในประการสุดท้ายคือ “เพื่อสืบทอดศาสนทายาทที่มีคุณธรรม”

ดังนั้น การบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนานั้น ซึ่งจากเดิมมีการเผยแผ่ตามความรู้ หรือเท่าที่มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้แล้วต้องการที่จะมีการเผยแผ่แต่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เป็นการสร้างความศรัทธา แต่ในปัจจุบันนี้การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นอาจจะไม่เป็นไปในรูปแบบสมัยพุทธกาล แต่การเผยแผ่ทุกวันนี้เกิดจากตัวพระสงฆ์ หรือการศึกษาในลักษณะทำทางของผู้เผยแผ่ ซึ่งในบางครั้งการเผยแผ่ล้วนจะมีแตกต่างกันออกไปในหลากหลายรูปแบบ หลายหน้าที่ ทั้งพระสงฆ์ที่เป็น

พระสังฆาธิการ พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต และพระวิปัสสนาจารย์ ซึ่งล้วนแล้วมีหน้าที่เผยแผ่ แต่การเผยแผ่ที่จะให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาต้องมีรูปแบบ 4 ประการ ดังนี้ คือ 1. มีแผนสร้างความมั่นคง 2. เน้นจุดประสงค์ภายในองค์กร 3. พัฒนาแหล่งการสอนทางพุทธศาสนา และ 4. เพื่อสืบทอดศาสนทายาทที่มีคุณธรรมตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดยผู้เขียน : พระมหาวิเศษ กนตมโม

สำหรับองค์ความรู้เกี่ยวกับ การบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์ และอธิบายไว้ ดังนี้

1. มีแผนสร้างความมั่นคง คือ การสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนา โดยเหล่าพุทธบริษัท 4 อันประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา หรือกลุ่มพุทธศาสนิกชนด้วยกันเองในการปกป้องดูแลเพื่อไม่ให้เกิดการสร้างความเสื่อมเสียต่อสังคมพระพุทธศาสนาเหล่าชาวพุทธจำเป็นต้องช่วยกันดูแล

2. เน้นจุดประสงค์ภายในองค์กร คือ การฝึกอบรมความรู้ความสามารถพระสังฆาธิการผู้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต และ

สุดท้ายคือพระวิปัสสนาจารย์ โดยพระสงฆ์เหล่านี้ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นจะต้องมีความรู้ความสามารถ

3. พัฒนาแหล่งการสอนทางพุทธศาสน์ คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเผยแผ่ในทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน เพราะในปัจจุบันนี้ถ้ามีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ การแสดงให้ประชาชนเห็นในสิ่งที่กำลังเผยแผ่ได้เข้าใจในหลักการ คำสอน ประวัติความเป็นมาว่ามีที่มาอย่างไร โดยเป็นต้นแบบที่สำคัญ เพื่อสร้างให้ประชาชนนั้นมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา

4. เพื่อสืบทอดศาสนทายาทที่มีคุณธรรม คือ การมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา โดยเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา ซึ่งจำเป็นจะต้องมีทรัพยากรที่มีความพร้อมในการเผยแผ่ โดยเฉพาะทรัพยากรที่เป็นในด้านของมนุษย์ ก็ล้วนมีความสำคัญที่สุด เพราะต้องมีการออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะยังมีผู้เผยแผ่มาก การมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาก็ล้วนมีมากขึ้น

สรุป

สำหรับการบริหารจัดการเผยแผ่ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคง รวมทั้งเป็นไปในทางที่มีประสิทธิภาพได้ โดยเหล่าพุทธศาสนิกชนนั้นจำเป็นต้องร่วมมือกันในการขับเคลื่อนในกิจการพระพุทธศาสนาไปพร้อมกัน โดยเฉพาะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ไม่จำเป็นต้องเฉพาะพระสงฆ์อย่างเดียว แต่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในองค์กรพระพุทธศาสนาที่ร่วมกันในฐานะพุทธศาสนิกชน ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาปัจจุบันนี้มีการเผยแผ่ที่มีลักษณะทั่วไป หรือให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยทั่วไป แต่เมื่อมีการนำมาบริหารจัดการเผยแผ่ให้ เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในด้านเผยแผ่แล้ว ซึ่งมีหลักการในการบริหารจัดการ คือ “มีแผนสร้างความมั่นคง เน้นจุดประสงค์ภายในองค์กร พัฒนาแหล่งการสอนทางพุทธศาสน์ เพื่อสืบทอดศาสนทายาทที่มีคุณธรรม” ทำให้เกิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีแนวทาง มีกรอบ หรือกฎระเบียบเพื่อให้ประชาชนนั้นเกิดความเลื่อมใส หรือศรัทธาต่อพระพุทธศาสนามากขึ้น เพราะผู้เผยแผ่มีการประพฤติ ปฏิบัติตามแนวทางในการเผยแผ่อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- คณพศ ภูวบริรักษ์. (2564). ประวัติศาสตร์การเผยแผ่พุทธศาสนาในอาเซียนโดยสังเขป. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://researchcafe.tsri.or.th/asean/>
- จ๊อบส์ดีบี. (2566). ลักษณะและขอบเขตของงานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human ResourceManagement). จาก <https://th.jobsdb.com/th/careeradvice/article/hrm-การบริหารทรัพยากรมนุษย์>
- ถาปกรณ์ กำเนิดศิริ. (2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34907>
- ประสิทธิ์ กุลบุญญา สุชาติ บุษยชยานนท์ สุนทร ชัยปายาง และรัตน์ะ ปัญญาภา. (2561). พุทธปณิธาน : ความคาดหวังของพระพุทธเจ้า ต่อการทำหน้าที่ของพุทธบริษัท. วารสาร ศึกษาศาสตร์ มจร, 6(2), 600-615.
- ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. (2565). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พ.ศ.2560 – 2564. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://pasangha.com/ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม>.
- พระครูวิสุทธิสืลาภิวัฒน์ (เมธาภิวัฒน์ จิตฺโต) พระอุดมสิทธินายก และพระมหาสุนันท์ สุนนฺโท. (2563). การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9(1), 69-81.
- พระครูสังฆรักษ์วุฒิพงษ์ วุฑฒิวโส อินถา ศิริวรรณ สีน งามประโคน และวีระ สุทะ. (2561). การพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 6(4), 1594-1606.
- พระครูสังฆรักษ์สาธ บัญเอก. (2558). พุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสมัยปัจจุบัน. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 1(1), 1-14.
- พระณปวร ไทวาท. (2560). ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย. ใน ปริญญานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสยาม.

- พระเทพเวที (พล อากาศโร). (2564). การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา : ความสำเร็จด้านศาสนศึกษาของคณะสงฆ์. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจักรพล สิริธโร. (2563). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 11(1), 80-90.
- พระราชวรเมธี และคณะ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐ -๒๕๖๕ “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <http://www.buddhism4.com/web/download/book%201.pdf>
- พระศรีพัชรดม (ลักษณะ กิตติญาโณ) และชยุต ภวานันท์กุล. (2560). รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในสังคมไทย. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 13(2), 335-346.
- พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงโร). (2563). การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธธรรม. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์, 3(2), 60-66.
- รุ่งนิภา เหลียง และชันทอง วิชาเดช. (2564). พุทธวิธีการบริหารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดพระธรรมกายในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17(2), 111-124.
- ฤชอร บล็อก. (2556). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก http://www.digitalschool.club/digitalschool/social1_1_1/social1_1/more/page3_6.php
- สำนักข่าวเดอะบู๊ต. (2561). ตามไปดู 10 อันดับพระนักเทศน์คิดเทพ พร้อมเงื่อนไขมินต์. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://thebuddh.com/?p=38176>
- สุจิตตรา สวาทยานนท์. (2566). การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่โดยใช้หลักสัปปุริสธรรม. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์, 6(1), 153-158.